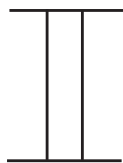

NASLOUCHEJTE SOCHÁM

edukační listy pro děti i dospělé

MÍSTA'22 SOCHY PRO ZBRASLAV

21. 4. 2022 — 23. 2. 2023

Jan Hendrych
Miriam Kaminská
Kryštof Kaplan
David Tureček

před Městským domem
v městské zahradě
na budově úřadu
vedle školních šaten
u Husova sboru

Milí návštěvníci,

na Zbraslavi sochy opět zaujaly svá místa! Připravte se na zajímavou procházku městem, kde místa z loňska známá, ale i nově vybraná, nechala do svého prostoru dočasně vstoupit zajímavé hosty – sochy z projektu Místa '22.

Tyto edukační listy Vás provedou letošní galerií pod širým nebem zaměřenou na lidskou figuru a lidskou tělesnost. Představí Vám nejen jednotlivá díla a jejich autory, ale dají Vám také možnost se zamyslet, zapojit Vaši představivost i zkušenosti, kreslit, psát a tvořit. Celá naše společná cesta povede k jednomu cíli – otevřít oči, otevřít mysl a nechat k nám sochy promluvit. Vnímejte jejich řeč tvarů, materiálů, barev a prostoru.

Naslouchejte sochám.

Mapa s vyznačenou trasou:
(Můžete si do ní zaznamenat
i další pro Vás zajímavá místa.)

Kryštof Kaplan

Okno / 2019, laminát, železo
místo: na budově úřadu

Jan Hendrych

Svatý František / 2021, beton
místo: před Městským domem

David Tureček

Samuel / 2019, beton
místo: vedle školních šaten

Miriam Kaminská

Já, Ty / 2022, beton na kovové konstrukci
místo: v městské zahradě

Jan Hendrych

Ženská figura / 1992, beton
místo: u Husova sboru

Lidské tělo / figura v sochařství

Od pravěku až po současnost hraje lidské tělo v sochařství – a v umění vůbec – významnou roli. To, jak je člověk vyobrazen, je spojeno s dobou a kulturou, ve které dílo vzniklo, a od jisté doby také s osobností umělce. V dějinách sochařství tak nalézáme díla snažící se co nejvíce zachytit podobu člověka a na druhé straně díla od realismu se odklánějící. V obou případech jsou ale opředeny různými významy, které ztělesňují. Dnes uvidíte sochy / figury různých uměleckých pojetí. Budete tak moci spatřit odlišné cesty a výtvarné zkratky při znázorňování lidských postav. Tedy způsoby, jakými k nám jejich autoři promlouvají.

Podívejte se na čtyři siluety figur, které brzo potkáte. Která z nich Vám člověka připomíná nejméně? A co jiného v ní vidíte?

Až sochy uvidíte, můžete doplnit jejich názvy nebo i dokreslit, co Vás na nich zaujalo.

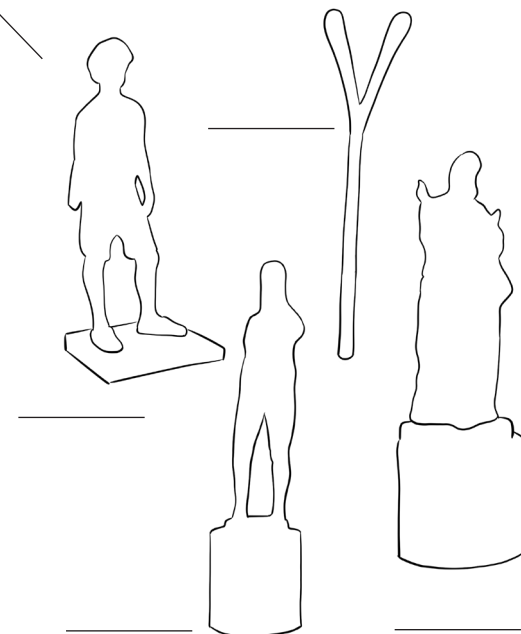
Sochy a architektura

Sochařská tvorba se vztahuje k okolnímu prostoru, což neznamená, že do něj sochy musí být pouze volně umístěny na podstavci, soklu. Socha totiž může být i více propojena s nějakým prvkem daného místa, například s architekturou.

Ostatně sochařství a architektura byly mnohokrát v minulosti úzce spjaté, stačí si vzpomenout na gotické nebo barokní kostely. Můžete se jít přesvědčit do kostela sv. Jakuba Staršího, který se nachází vedle Zbraslavského zámku.

Rozhlédněte se v kostele a napište, kde všude sochy a sochařskou výzdobu vidíte.

I dnes někteří sochaři svá díla spojují s vybranou stavbou. Ovšem barokní pompéznost a zdobnost kostelů, která skrze náboženské náměty vtahovala věřící do nadpozemského světa, je už historií. Dnešní umělci svou pozornost věnují různým námětům a otázkám, podle jejich osobních zájmů a uvažování, tak jako i Kryštof Kaplan.

Kryštof Kaplan

i Napětí mezi stálostí a pohybem, tíhou a lehkostí, tvrdostí a měkkostí, pružností či pevností – to jsou témata, kterými se Kryštof Kaplan zabývá už od svých studií. Vlastně je to fyzika a fyzikální zákonitosti, které prostupují jeho tvorbou. Už ve svých předchozích dílech se zajímal o architekturu a propojoval s ní svou tvorbu. Vycházel například z barokní dynamiky, ornamentálnosti a schopnosti expanze do prostoru. Jen si vzpomeňte, jak vypadá oltář v kostele na Zbraslavi! Jenže Kryštof Kaplan baroko nekopíroval, ale studoval, inspiroval se jím a jistě jeho principy zpracoval po svém.

Okno / 2019, laminát, železo

„Formálně funguje jako oddělení vnějšího a vnitřního prostoru budovy, ale symbolicky to je oddělení vnitřního – našeho – světa od vnějšího světa. Ten je často oddělen jen křehkou tenkou membránou a může se narušit jakýmkoliv menším vjemem.“ / KK

Objekt původně vznikl jako součást cyklu přímo pro výstavní prostor v galerii DOX. Okna se nacházela přesně v místech a ve stejných rozměrech, jako měla ta původní, která ale byla pro potřeby galerie zazděna. Expandující hmota v sobě skrývá práci s gravitací. Do vodorovně umístěných rámců autor napínal plátno a odléval jej. Při instalaci pak objekt umístil do svislé polohy. A tak vznikl dojem obrovské hmoty expandující do prostoru, která díky odlité textilií působí zároveň lehce až křehce. Nutno dodat, že všechna okna si našla po výstavě svá nová místa a jedno z nich je právě na Zbraslavi.

I když autor měl nějaký záměr, Vy můžete vidět v díle něco jiného. Co připomíná Vám? Můžete mu vymyslet i jiný název:

Představte si, že by toto dílo bylo umístěno na domě jinak. Nebylo by venku na fasádě, ale třeba uvnitř budovy v prázdné místnosti na stropě, nebo v místě hlavních dveří. Nebo znáte nějaké jiné místo na Zbraslavi, kde by podle Vás mohlo být tak působivé?

Jan Hendrych

i Letošní výstavu sochařsky zaštiťuje Jan Hendrych, který ve svých 86 letech díky neutuchající zálibě v tvorbě je stále umělecky aktivní. Vedle sochařiny se v minulosti věnoval i restaurování soch, které bylo zpočátku spojené s nemožností vystavovat. Nepodvolil se totiž socialistickému realismu – ideologickému způsobu zobrazování, jenž byl diktován komunistickým režimem. A co víc, kritizoval ho. I když měl nejprve plno práce s opravováním jiných soch a po sametové revoluci zase s vedením ateliéru figurálního sochařství na Akademii výtvarných umění, ve své volné tvorbě pokračoval a pokračuje. Život si bez ní nedokáže představit.

Svatý František / 2021, beton

Socha sv. Františka stojící před Vámi není první, kterou Jan Hendrych udělal. První, čitelnější verze, byla určena pro jiné místo. Tato rozpraskaná vznikla vlastně náhodou. Jan Hendrych nejprve sochu vymodeloval z hlíny, vytvořil formu a nechal ji odlít do betonu – tak vznikl první František. Hlinu ale hned se svými asistenty nezpracoval, a proto promluvily její fyzikální vlastnosti – na vzduchu začala usychat a prskat. Když to jeho kamarád uviděl, byl unešen! Hendrych díky své otevřenosti uznal, že to získalo další významy. A tak toto nečekané ozvláštňení bylo odlito do betonu podruhé.

Praskliny někdo může vnímat jako kaz. Co když je ale budeme vnímat jako sdělení? Co jako rozervaný život sv. Františka? Nebo možná jako křehkost a zranitelnost života obecně? Jak je vnímáte Vy? Jaké emoce to ve Vás vyvolává?

Sv. František není zobrazen sám. Poznáte, kdo mu dělá společnost? Napadá Vás proč?

Sv. František

Svatý František z Assisi byl mnich, zakladatel žebravého řádu františkánů. V jeho víře byla důležitá láska ke Kristu a asketický život, tedy život v chudobě. To mnoho lidí nelákalo, a proto podle legendy odešel do lesa, kde kázal lesní zvířet, která mu pozorně naslouchala. Je ale známo, že František měl zvířata rád a ochraňoval je před surovými lidmi. Mluvil o nich jako o bratrech a sestrách. Proto je také pokládán za patrona zvířat a ochránců přírody.

Pukliny v soše mohou obývat i živí tvorečci, kteří se tam zabydleli sami. Kdo už našel anebo kdo by mohl najít v puklinách úkryt?

Miriam Kaminská

„Věřím tomu, že podstata věcí není složitá, že to je jen takové zdání, a proto mě lákají jednoduché formy.“ / MK

Já a Ty / 2022, beton na kovové konstrukci

i Jednoduché a zároveň výstižné - i takové může být pojetí figury v sochařství. Miriam Kaminská svými prostorovými liniovými sochami otevírá téma vztahu dvou lidí. Vychází z vlastní zkušenosti vyrovnání se s pocity, které ve vztahu prožívala. Ve své tvorbě se snaží dobrat základu, a proto volí jednoduchou formu. Jasně barvy reagují na barevnost dětského hřiště a celá instalace tak působí radostně. Někdy se tak člověk - obzvláště ten malý - může nechat unést a sochy vnímat jako jeho součást. Jak už ale víte, jsou to umělecká díla, která mají především unášet náš zrak, našeho ducha a naši fantazii. Ruce proto nechte, prosím, raději třeba v kapsách, a nebo vyplňte následující úkoly.

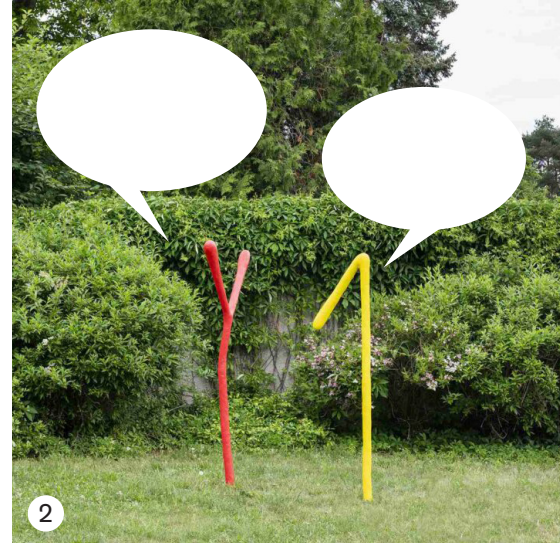

Když se rozhlédnete, zjistíte, že se opakují dva tvary soch. Co v nich vidíte? Co Vám připomínají?

Tyto objekty jsou vlastně znaky, které odkazují na něco skutečného. Vycházejí z reálné podoby částí lidského těla, ale jsou maximálně zjednodušené. Mají znázorňovat muže a ženu. Poznáte, kdo je kdo?

Sochy Miriam Kaminské jsou různé rozmístěny v prostoru zahrady. Některé stojí osamoceně, jiné jsou blízko sebe. Vznikají mezi nimi vztahy, které může každý vnímat trochu jinak. Představte si, že si sochy spolu povídají, nebo si něco o těch ostatních myslí. Může jít o rozhovor dvou lidí, nebo nějaké zvolání k ostatním. Jedna socha může klidně představovat i Vás! Doplňte do bublin to, co by mohly říkat, nebo co by si mohly myslet. Jednotlivé obrázky na sebe mohou navazovat, a tím pádem vznikne vlastně takový komiks, nebo to mohou být samostatné situace.

Sochy v městské zahradě mluví rády o

David Tureček

Samuel / 2019, beton

i

Studium sochařství obsahuje nutně i tvorbu podle živého modelu. David Tureček tak poznal a ztvárnil Samuela, v té době šestnáctiletého chlapce. Během práce vyslechl jeho příběh a sny, které citlivě přenesl do betonové sochy. A tak tu stojí zachycen u školních šaten, na prahu dospívání s vidinou určité budoucnosti.

Pozorně si prohlédněte Samuela, sledujte jeho postoj, výraz i místo, kde stojí. Zkuste vyčíst ze sochy jeho příběh a napište ho. Kdo je Samuel? Co tady vedle šaten dělá? Čeká na někoho? Co o něm prozrazuje jeho výraz v tváři? Jakou má náladu? Co rád dělá a co ho podle Vás zajímá?

Socha Samuela byla odlita z betonu, ale na první pohled můžete vidět, že nepůsobí jednotlivo. David Tureček totiž rád na sochách pracuje i po jejich odlití, a tak na beton následně nanášel a poté probušoval další vrstvy. Můžeme to vnímat jako neustálé zrání a utváření osobnosti člověka, tak výrazné právě v období puberty.

Porovnejte sochu Samuela a Ženskou figuru na další stránce. Co je podobné a co jiné?

stejně:

jsou to lidské postavy

jiné:

Jan Hendrych

„Někdy nedělám ruce, protože mi připadá, že jsou zbytečné.“ JH

Ženská figura / 1992, beton

Socha ženy opravdu ruce nemá, ale přesto nemáme pocit, že by jí chyběly. Naši pozornost totiž zaujmají jiné prvky a detaily, které tuto sochu tvoří, a jsou pro Jana Hendrycha podstatné. Snažil se, aby figura měla tvar kamenných barokních soch. Vzpomeňte si, že byl také třicet let restaurátorem, a to právě i barokních soch. Mohl tedy sledovat kvalitu jejich zpracování a bezpochyby ho také ovlivnila. Stopy špachtle, nebo jeho tvarování hlíny přímo rukama mu nepřišlo jako to pravé. Toužil po haptické (hmatové) kvalitě kůže. A tak záměru docílil způsobem, že vytvořil figuru z hlíny, na kterou poté připevnil „kůži“ z molitanu. Aby to dobře sedělo, musel si nejprve udělat střihy, jako to dělá krejčí. Pro dosažení své představy tak přidal ještě jeden krok. Zkuste očíslovat postup Jana Hendrycha, který musel zvolit, aby socha mohla stát u Husova sboru:

odlité sochy do betonu

připevnění molitanové kůže

modelování z hlíny

instalace

1.

vytvoření návrhu / skica

vytvoření formy ze silikonu a sádry

Je vidět, že sochařina, to je dřina!

Podíváte-li se pořádně, uvidíte spoje jednotlivých částí. Jakými dvěma způsoby molitan spojil a na sochu připevnil?

Beton nebo bronz?

Sochy, které jste viděli, byly převážně vytvořeny z betonu. Jak říká Jan Hendrych: „*Beton je demokratičtější materiál.*“
Tvořit sochy z bronzu, jak tomu bylo dříve, by bylo finančně náročné. Navíc se nabízí otázka: Je bronz ten pravý materiál do současné doby, když denně kolem nás častěji potkáváme materiály úplně jiné?

Je jasné, že socha, která je určena dovnitř a socha umístěná venku, má jiné požadavky na materiál – venku socha musí čelit slunci, větru, dešti – zkrátka musí něco vydržet! A beton je na takovou zátěž připraven.

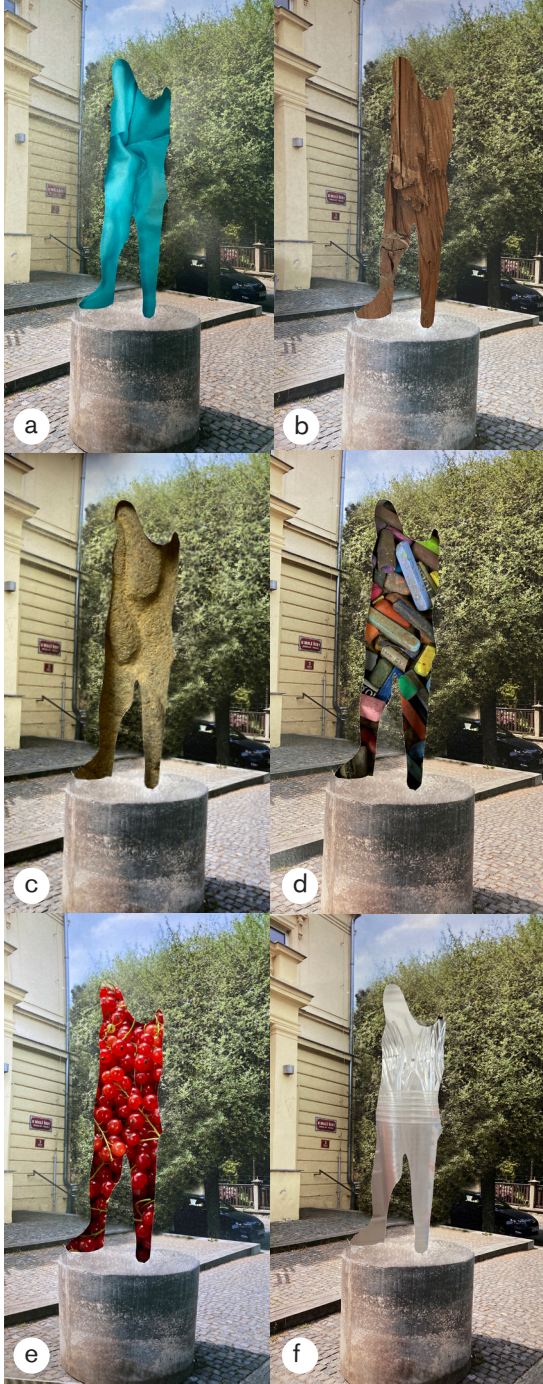

Fotografický model sochy

Uprostřed edukačních listů najdete papír, který je připraven pro model Vaší vlastní figury, která by mohla být třeba před Městským domem na Zbraslavi. Navrhněte jeden pohled na vlastní originální sochu, která může, ale nemusí, vycházet z tvarů těch vystavených. Vyzkoušejte si, jak může být figura proměnlivá pod vlivem materiálů, ze kterého je vytvořena. Pro inspiraci se podívejte na následující ukázky.

Zkuste schválně přiřadit, co je použito za materiál pro danou sochu. A dokázal by podle Vás odolat venkovním podmínkám?

a / _____	d / _____
b / _____	e / _____
c / _____	f / _____

a / textil, b / dřevo, c / kámen (pískovcová socha),
d / křídý, e / rybz, f / plastové kelímky a vidličky

Vaše místo

(pro poznámky, kresby, návrhy aj.)

Otázky a témata kolem současného sochařství ve veřejném prostoru, prostor k zamyšlení, psaní, kreslení i k dalšímu tvoření – to jsou seriálové edukační listy *Naslouchejte sochám*. Loňský první díl, na který letošní listy navazují, najdete pod tímto QR kódem:

MÍSTA '22

SOCHY PRO ZBRASLAV

Jan Hendrych – Miriam Kaminská – Kryštof Kaplan – David Tureček
před Městským domem – v městské zahradě – na budově úřadu
vedle školních šaten – u Husova sboru
21. 4. 2022 – 23. 2. 2023

Pořadatel Městská část Praha-Zbraslav,
Michaela Bernardová a Marek Vošahlík
Kurátorka Iva Mladičová

Foto / Anna Ritterová, Veronika Stojanovová
Screenshoty / Výtvarnické konfese – Jan Hendrych, Česká televize, 2010
Z archivu Městské části Praha-Zbraslav

Design / Matouš Mědílek
Edukační listy / Veronika Stojanovová

Doprovodné edukační listy realizované
Galerií hlavního města Prahy

www.mc-zbraslav.cz